

DE ONGEWETEN ZELFMOORD

Zij vestigden zich in onze stad en daar begon pas de marteling, die op het tijdstip, dat Bart mij zijn verhaal deed, drie jaar duurde.

Zijn moeder was, omdat ze nu haar grootste, eigenlijk eenige steunpunt, Bart's geestelijke vorming, kwijt was, als een verwelkte bloem samengeknakt. De kracht om naar andere interessen uit te zien ontbrak haar en zij werd een lijdende, vroeg-oude vrouw, door haar voortdurend ziek-zijn niet meer in staat zich nog veel met de dingen te bemoeien. Daarom kwam de norsche, onvriendelijke dienstbode, die zoo goed in het milieu paste.

Maar het ergst was zijn vader. Hij dronk niet meer, maar de tropen hadden hem een ander aandenken meegegeven: een geestesziekte, waarmede hij zichzelf en zijn omgeving folterde en die voortwoekerde als een giftige plant.

Dagenlang kon hij zonder een woord te spreken rondloopen. Dan deed hij niets dan kijken, alleen maar kijken en zijn oogen waren soms dreigend-somber, andere keeren schichtig en bang, alsof zij om hulp vroegen.

En het was altijd Bart, dien zijn blik zocht. Aan tafel keek hij hem vaak onafgebroken aan, tot de jongen niet meer kon eten en wegvluchtte, meestal naar zijn moeder, die als regel in bed lag, machteloos en apathisch en bij haar ontspanden zich zijn zenuwen dan in een nerveuze huilbui.

Als hij op zijn kamer zat te werken, ging dikwijls heel zacht de deur open en bij den ingang stond zijn vader, zwiingend, kijkend.

Er waren periodes, dat hij zich tegen dat alles opgewassen voelde, maar als de kracht van zijn zenuwen hem begaf, rende hij in doodsangst weg.

Zijn vader had tijden, dat de intoxicatie week, dat het heldere, gezonde denken bevrijdend doorbrak en waarin hij zich heel normaal gedroeg, niet overmatig vroolijk, maar rustig en beheerscht. Dan sprak hij gewoon met Bart, verstandig en belangstellend. Dat kon soms drie of vier weken duren. Steeds dacht Bart, dat het nu misschien beter zou worden, maar dan kwam weer de versombering en daarmee het afschuwelijke staren. De oogen achtervolgden den jongen als een spookbeeld, hem zoekend, beloerend.

Het leek, alsof zij hun schade wilden inhalen van vroeger toen zij hem te weinig aangekeken hadden, of zij hem soms heelemaal voor zich wilden hebben en een ander moment vergiffenis vroegen voor hun dwingend verlangen.

Zoo leefde Bart onder den voortdurenden, martelenden druk van een psychisch ontwrichte vader en een verslapte moeder, die de kracht en de belangstelling miste iets te doen, dat den toestand kon veranderen.

Hij lag nachtenlang wakker, rusteloos woelend, steeds de oogen van zijn vader ziend, die dreigden hem gek te maken, totdat hij eindelijk tegen den morgen in slaap viel en met bonzend hoofd wakker werd.

Dan was zijn eerste gedachte: hoe zou mijn vader vandaag zijn.

Hij ontwaakte elken ochtend met tegenzin, zooals alle menschen in wie de levensafkeer sluimert. Want het ontwaken is de dagelijksche hergeboorte en de wijze waarop de mensch den nieuwen dag intreedt, karakteriseert hem, meer dan eenige andere reactie.